

Warszawa, dnia 27 lutego 2017 r.

RZĄDOWE CENTRUM LEGISLACJI
DEPARTAMENT PRAWNY I POSTĘPOWAŃ PRZED
TRYBUNAŁEM KONSTYTUCYJNYM

RCL.DPPTK.590.3/2017

Informacja o wyroku Trybunału Konstytucyjnego

z dnia 23 listopada 2016 r.

sygn. akt K 6/14¹⁾

I. Problem prawny.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej oraz Rzecznik Praw Obywatelskich w swoich wnioskach oraz Sąd Okręgowy w Lublinie I Wydział Cywilny w pytaniu prawnym zwrócili się do Trybunału Konstytucyjnego o zbadanie zgodności z Konstytucją przepisów ustawy z dnia 22 listopada 2013 roku o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (Dz. U. z 2014 r. poz. 24). Zakwestionowana ustawa dopuszcza możliwość ograniczenia wolności osobistej osób, które po zakończeniu odbywania kary pozbawienia wolności zostały uznane za stwarzające zagrożenie. Najdalej idącym środkiem przewidzianym przez ustawę jest możliwość umieszczenia osoby uznanej za stwarzającą zagrożenie w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym.

II. Wzorzec kontroli.

Skarżący przywołali jako wzorce kontroli przede wszystkim normy regulujące zasady przeprowadzania postępowania karnego (art. 42 Konstytucji), prawo do sądu (art. 45 Konstytucji) oraz gwarancję wolności i nietykalności (art. 41 Konstytucji) w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji, który ustanawia warunki dopuszczalności wprowadzania ograniczeń w korzystaniu z konstytucyjnych wolności i praw. Skarżący przywołali jako wzorzec kontroli także zasadę poprawnej legislacji (art. 2 Konstytucji). Rzecznik Praw Obywatelskich przywołał również Konwencję o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych.

¹⁾ sentencja ogłoszona dnia 29 grudnia 2016 r. (Dz. U. poz. 2205)

III. Treść orzeczenia.

Trybunał Konstytucyjny orzekł, że:

1. Art. 1 ustawy z 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób:

- a) jest zgodny z art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji,
- b) nie jest niezgodny z art. 42 ust. 1 Konstytucji,
- c) nie jest niezgodny z art. 7 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2,
- d) nie jest niezgodny z art. 9 ust. 1, art. 14 ust. 7 i art. 15 ust. 1 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, otwartego do podpisu w Nowym Jorku 19 grudnia 1966 r.,
- e) nie jest niezgodny z zasadą ne bis in idem wynikającą z art. 2 Konstytucji,
- f) nie jest niezgodny z art. 4 ust. 1 Protokołu nr 7 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonego 22 listopada 1984 r. w Strasburgu.

2. Art. 2 ust. 3 ustawy powołanej w punkcie 1 nie jest niezgodny z:

- a) zasadą ne bis in idem wynikającą z art. 2 Konstytucji,
- b) art. 42 ust. 1 Konstytucji.

3. Art. 9 w związku z art. 1 pkt 2 i 3 ustawy powołanej w punkcie 1 jest zgodny z art. 2 i art. 41 ust. 1 Konstytucji.

4. Art. 11 ustawy powołanej w punkcie 1:

- a) jest zgodny z zasadą poprawnej legislacji wynikającą z art. 2 Konstytucji,
- b) jest zgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji,
- c) nie jest niezgodny z art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji.

5. Art. 14 ust. 1-3 ustawy powołanej w punkcie 1 jest zgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji.

6. Art. 14 ust. 2 ustawy powołanej w punkcie 1:

- a) jest zgodny z zasadą określoności prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji,
- b) nie jest niezgodny z art. 42 ust. 1 Konstytucji.

7. Art. 14 ust. 3 ustawy powołanej w punkcie 1:

- a) jest zgodny z art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji,
- b) jest zgodny z zasadą określoności prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji,
- c) nie jest niezgodny z art. 42 ust. 1 Konstytucji.

8. Art. 15 ust. 1 zdanie pierwsze ustawy powołanej w punkcie 1 nie jest niezgodny z art. 177 Konstytucji.

9. Art. 19 ust. 3 ustawy powołanej w punkcie 1 nie jest niezgodny z art. 42 ust. 1 Konstytucji w związku z wynikającą z art. 2 Konstytucji zasadą *ne bis in idem*.

10. Art. 25 ustawy powołanej w punkcie 1 jest zgodny z zasadą zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji.

11. Art. 46 ust. 1 ustawy powołanej w punkcie 1 w zakresie, w jakim przewiduje sporządzanie opinii w sprawie niezbędności dalszego pobytu w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dyssocjalnym tylko przez jednego lekarza psychiatrę, **jest niezgodny** z art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji.

Ponadto Trybunał Konstytucyjny postanowił umorzyć postępowanie w pozostałym zakresie.

IV. Wskazówki dla prawodawcy.

Trybunał Konstytucyjny wskazał, że przepisy ustawy muszą równoważyć dwie konkurencyjne wartości konstytucyjne: wolność osobistą oraz ochronę życia i zdrowia. W ocenie Trybunału, ograniczenie lub pozbawienie wolności na podstawie zaskarżonej ustawy nie ma charakteru penalnego (nie jest środkiem karnym). Ustawa prowadzi co prawda do ingerencji w sferę wolności osobistych człowieka, ograniczenia te mieszczą się jednak w standardzie konstytucyjnym.

Zakwestionowana została jedynie regulacja, zgodnie z którą decyzja w sprawie niezbędności dalszego pobytu w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dyssocjalnym podejmowana jest przez sąd na podstawie opinii tylko jednego lekarza psychiatry. W ocenie Trybunału, ustawodawca powinien zagwarantować, aby sąd orzekając w sprawie konieczności przedłużenia terapii osoby umieszczonej w Ośrodku dysponował opinią dwóch psychiatrów niezwiązanych instytucjonalnie z Ośrodkiem, a w przypadku orzekania w sprawie osoby z zaburzeniami preferencji seksualnych, także opinią biegłego lekarza seksuologa lub certyfikowanego psychologa seksuologa.

Piotr Ołdak
Wicedyrektor
Departamentu Prawnego i Postępowań przed
Trybunałem Konstytucyjnym
w Rządowym Centrum Legislacji

/-podpisano bezpiecznym podpisem elektronicznym
weryfikowanym przy pomocy ważnego
kwalifikowanego certyfikatu/

Sprawę prowadzi: Natalia Cabaj